

In deze aflevering van 'De Stichting' leest u over het werk van de Stichting Oude Groninger Kerken en vindt u een selectie van de vele activiteiten in en rondom onze kerken.

Een oud loeder in Onderdendam

Interview met *Marlies Rohmer*

Tjitske Zuiderbaan

Architectuur van vlees en bloed, dat heeft de kerk in Onderdendam nodig. Aldus Jur Bekooy, bouwkundige van de Stichting. De kerk krijgt een maatschappelijke functie met de doorbestemming naar centrum voor Amsterdamse School, gehoorzaal en Bed & Breakfast. Met de nadrukkelijke eis om de Amsterdamse schoolstijl van de kerk te behouden en waar mogelijk te versterken, kwam al snel één architect in beeld. **Marlies Rohmer**. Haar baksteendecoratieve stijl getuigt van affiniteit met de Amsterdamse School en is volgens Bekooy onderscheidend in gelijkvormigheid.

Marlies Rohmer houdt van de expressionistische baksteen-architectuur van Amsterdamse School. 'Die inspireert mij. Maar... *you can always beat the Master!* En dat probeer ik dan ook. Mijn overige werk in Groningen (Bloemsingel en sportblok Violenstraat) heeft ook de ingrediënten van Amsterdamse School. Alles doet ertoe binnen die stijl, het metselwerk, de grote vlakken, de patronen, grote en kleine ramen. Het detail, zonder dat het gefrunnik wordt.'

Aangekoekte gebouwen

Wat is haar kijk op het project in Onderdendam? 'Ik ben niet zo van conserveren en niets meer aan doen. Uiteraard bekijk ik zo'n gebouw respectvol. Het is juist mooi dat een gebouw door de eeuwen heen andere bestemmingen kan opnemen. Deze kerk is van zichzelf een radicaal gebouw, het is kloek en sterk. Dat wij daar kerkbanken uithalen om een foyer te maken, kan dit gebouw hebben. Je kijkt naar de uitgangspun-

De gereformeerde kerk van Onderdendam, in 1932 gebouwd naar een ontwerp van Albert Wiersema. Foto Duncan Wijting.

Architect Marlies Rohmer. Foto Rob Verhagen.

ten. Die wil je versterken. Onder het robuuste dak van de achterbouw komt een vrijstaande vergaderkamer, zodat je die prachtige balkenconstructie kunt behouden en deze ook zichtbaar wordt. Aan Amsterdamse grachtenpanden zijn in het verleden ook allerlei zaken toegevoegd. Monumentenzorg of Unesco bepalen: vanaf nu is het een monument en je

Ontwerp voor de toekomstige entree, foyer en toiletten in de gereformeerde kerk van Onderdendam.

blijft ervan af. Terwijl het een gebouw is dat al heel lang, en vaak heel leuk, is aangekoekt. Eigenlijk gek dat een hedendaagse toevoeging dan ineens niet meer mag, aangezien we de toevoegingen uit verschillende eeuwen bij het gebouw vinden horen. In mijn werk vind ik het belangrijk dat toevoegingen reversibel zijn.'

Oud loeder

Marlies Rohmer kijkt bij elke opdracht wat er speelt. 'Architectuur is geen optelsom van eisen van opdrachtgevers, omwonenden en gemeenten. Het is meer dan de som der delen. Die eisen zijn wel degelijk belangrijk, het is tenslotte een toegepast vak. Door op verschillende fronten onderzoek te doen en met mensen te praten, komt in dit cyclische zoekproces de (persoonlijke) waarheid naar boven. De kerk in Onderdendam is een oud loeder dat zich niet zomaar laat bedwingen. Je gaat een spel aan met het gebouw. Wat kan er wel, wat niet. Ik vind hem robuust en beeldschoon, en ook lichtelijk somber. Daar houd ik van. Hij ligt zo mooi in de tuin, waar ook de Bed & Breakfasts komen.'

Enthousiaste opdrachtgever

Een opdrachtgever die zoveel wil en zo enthousiast is, heeft Rohmer niet vaak meegemaakt. Ze vindt de Stichting dan ook een bijzondere opdrachtgever. 'Bij de Stichting geven jullie monumenten een nieuw leven met veel respect voor de gebouwen. Toch zetten jullie die 'ouwe jongens' eigengereid naar je hand. Dat vind ik interessanter dan het behoudzuchtige wat vaak in monumentenzorg zit, hoewel wij samen in dit project ook aan behoud doen. Bij deze kerk brengen we na kleuronderzoek de oorspronkelijke kleuren terug.'

Lessen geleerd

In 2015 vond Marlies Rohmer de tijd rijp voor evaluatie. Ze reisde langs 25 van haar gebouwen, sprak met gebruikers, opdrachtgevers en bewoners. Dit resulteerde in het boek *What happened to my buildings*. 'Ik deed onderzoek op veel niveaus. Dwingen mijn gebouwen respect af? Hoe beleven en gebruiken bewoners ze? Zijn ze modieus of tijdloos? Hoe houdt het gebruikte materiaal zich? Op sommige fronten gaat het heel goed, op andere helemaal niet. Dat zijn *lessons learned*, die terugkomen bij mijn projecten.'

Een draai om de oren

Rohmer praat met de gebouwen. 'Een gebouw is een persoonlijkheid. Je probeert hem te leren kennen. Je zoekt naar de eigenheid. Wat heb jij, wat geef jij, wat kan jij. Hoe verhoud ik me tot jou. Soms is dat radicaal, dan krijgt het gebouw een 'draai om zijn oren'. Soms is het subtiel, dan deins je met alle respect terug. Dat kan allebei, maar steeds op het scherp van de snede. Op het scherp van de brutaliteit van het gebouw zelf, en de bescheidenheid waarmee je zo'n gebouw aanpakt.'